

FANGERPARADIS

Af I. Silis

Nedenforstående er tænkt som lidt afslapning i Grønlands-debattens hvirvlende karrusel. Den kører rundt og rundt med skatteprocent, fødestedskriterie, fiskehermetik, ædruelighedskonsulent, rentabilitet, gonorré, minekoncessioner m. m. Stå af i et par minutter og vær med i selskab med nogle nordgrønlandske fangere, der stadig kun fornemmer en svag luftning fra karrusellens susen. Det er i det allernordligste, i Thule, det foregår.

I sommeren 67 boede jeg en tid på en eskimoisk teltlejr ved elvlejet Inarsussat, i munden af Inglefield Bredning.

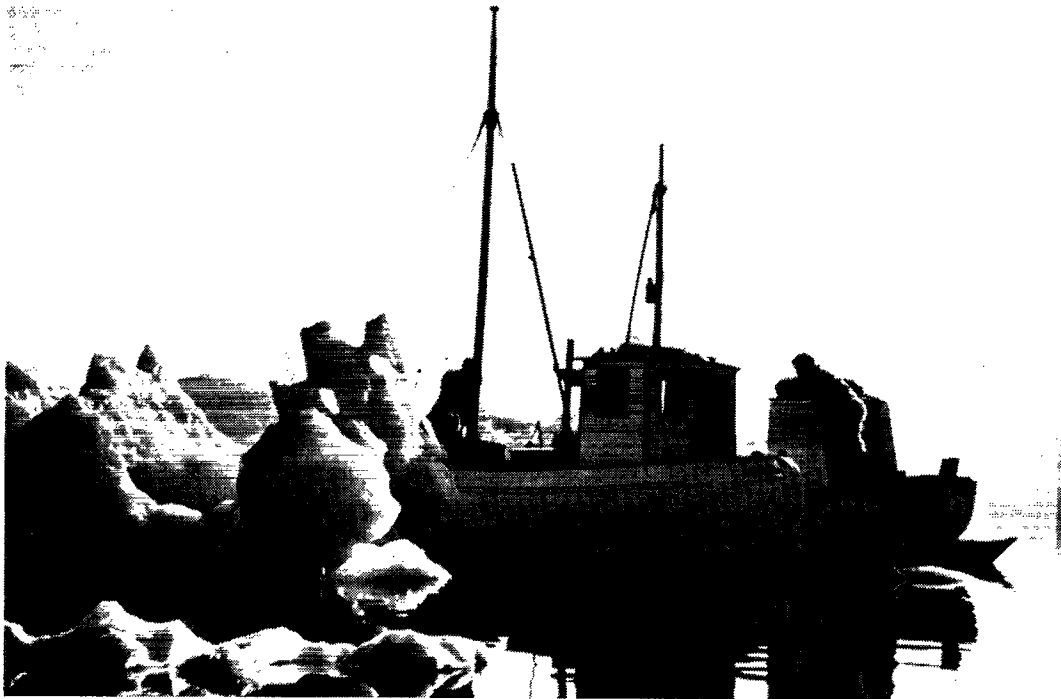
Om formiddagen, den sidste søndag i juli, havde en lun og fredfyldt stemning sænket sig over landskab og folk. Solen strålede fra en klar, højblå himmel. Spejlblank lå fjorden hen, og isfri – for første gang siden forrige års islæg i oktober. Et ensomt vindpust strøg kærtegnende over fjorden og rejste krusninger, der glitrede i solen som frydefulde kuldegysninger. Elven kluklo elskværdigt mellem kampestenene. Den havde for længst raset ud oven på en brusende vårflom.

Henad stien, der fører til byen Qanaq, og som slynger sig mellem stenblokke og blomsterpuder, kom koner og børn trissende fra kirken. I fjæren var tre fangere ved at bælge en nyfanget remmesæl, jagten på den havde fristet stærkere end salmesang.

En tiltagende dunken fra en motorbåd overdøvede elvens fortrolige sludren, og snart dukkede et fartøj frem mellem strandede isskodser. Det var min gode ven, Sigdluks 24 fods kutter. Lille, tæt og selvbevidst stod han på agterdækket med armene nonchalant hvilende på styrehusets ruf, medens han med foden betjente rorpinden. Båden svajede tæt ind under land, og Sigdluk prajede os i sin vanlige udfordrende tone:

– Hvis nogen kan løsrive sig fra konernes kødgryder, så kan de komme med ind til bunden af fjorden for at jage narhvaler. – Der er tykt med dem derinde. – Hva' med dig, Silassiortok? –

Det lod jeg mig ikke sige to gange. Forlængst havde jeg lært at slå øjeblikkeligt til, når et nyt rejsemål uventet bød sig til. Eskimoerne har det med pludseligt at bryde op, når de overvældes af længsel efter nye fangstfelter, eller efter nære venners

*Ombord på fangernes nye statussymbol, motorbåden,
venter vi på at tågen skal lette ved Josephine Peary Øen.*

selskab. Så jeg snuppede et tæppe, hankede op i provianttasken og roede i min kajak ud til den ventende kutter. Skindbåden blev trukket op bag lønningen, og vi kunne lette anker.

Med en storfangers sædvanlige foragt for gæstfrihedens pladsbehov viste båden sig at være stuvende fuld af forventningsfulde mennesker og deres grej. Rundt omkring på dækket sad vi fire mand høj, en rask knægt og en ung kone med en dejlig unge i amauten. Vi var nærmest begravede mellem kajakker, fangstblærer, liner, harpuner, et arsenal rifler, drivankre og bådshager. Humøret, det fejlede til gengæld ikke noget, det var så let som på en dansk firmaskovtur. I sikker forvisning om den kommende tids storfangst åd vi den sidste flage mattak fra forrige år. Uuhm, grøn og harsk. Vi spøjte og gassede hinanden. Ustandseligt raketes gryder med te fra hånd til hånd. Selv slæbejollen var smittet af den gode stemning og dansede overstadigt i kølvandet.

Vort rejsemål skulle være Josephine Peary Øen. Den ligger i bunde af den 90 km dybe fjord og er et yndet udgangspunkt for jagten på narhvaler.

Den mageløse natur undervejs var med til at forhøje stemningen ombord.

En dreng spiser mattak fra en nyfanget narhval.

Til bagbord tårnede okkergule sandstensfjelde sig lodret op fra havet. Tinderne var forvitrede i de ejendommeligste skulpturer, og fra fjeldvæggens nederste sprækker skinnede tejtens stenkulsøjne. Sine steder kløftes fjeldmassivet af blå gletschertunger, der spejler sig i søen. Overalt bader søkonger og alke. Vi overhalede isskodser bemandede med rider og malemukker i geledder, som matroser til dæksparede på et flådeskib i Middelhavet. Jævnligt stak netsiderne deres blanke hoveder op af vandet og spredte sølvringe. De nærmeste måtte bøde med livet for deres utilstedelige nysgerrighed.

Flere gange krydsede vi fjorden. Vi forfulgte narhvaler dybt ind i en sidefjord. Vi sejlede hid og did, frem og tilbage; på en sådan fart bestemmer alene fangsten eskimoernes rejserute.

En dag befandt vi os i nærheden af en lillebitte gnejsø med det halsbrækkende navn Qingmiuneqarfik. Da øen er et frodigt tilholdssted for mange hundrede rugende havterner, besluttede man sig til at gå i land for at samle æg.

Ligesåsnart vi havde sat foden på den rubinrøde klippe og startede på ægsamlingen,

Harpuneret sortside med forfatterens kajakspids i forgrunden.

var idyllen brudt. Op fra græstuerne hvirvlede hvide skyer af rasende terneflokke. Med gennemtrængende skrig styrtdykkede fuglene utrætteligt for at hakke os ægrøvere i hovedet med deres spidse, koralrøde næb. At vi brugte huerne til at samle æggene i, gjorde kun ondt værre. Man fægter med arme og ben for at holde de frygtløse fugle på afstand. Men nægtes kan det jo ikke, at ternerne er i deres gode ret til denne ugæstfrie optræden.

Selvom mange unger allerede var udklækkede og pippede ynkeligt fra deres skjul, gav ægsamlingen et godt udbytte. De små, plettede æg kogtes i store gryder og blev et kærkomment afbræk i den vanlige køddiæt.

Trætte og mætte rejste vi teltet og lagde os til hvile. Æggene lå tungt i maven, og jeg havde svært ved at falde i søvn. Jeg lyttede til plumpene fra ternernes styrtdyk i havet efter krebsdyr, til deres klatten på teltdugen og til mine rejseledsagers dybe åndedræt. En følelse af tidløshed bemægtiger sig sindet, den får yderligere dybde ved erindringen om, at efter et gammelt eskimoisk sagn stod den hvide races vugge netop på denne ø. En følge af giftermålet mellem en slædehund og en eskimopige. Forfædrene til mine snorkende rejsekammerater har unægteligt tildelt os en alt andet

Ung narhval flenses ved den nedlagte boplads Kangerdluarssuk i Bowdoin Fjorden.

end smigrende Adam. Forklaringen herpå må vel være, at de første hvide, eskimoerne havde virkelig kontakt med, var hvalfangerne, og som bekendt hørte de jo ikke til Vorherres frommeste lam. Med denne trøstende tanke faldt jeg hen.

Næste dag fortsatte sejladsen. Om eftermiddagen sad jeg nede i den trange kahyt. Primussens hvæsen gjorde opholdet sløvende hedt dernede. Hertil kom bådens fortlørlige rystelser og trykke dunken, og med et slag var jeg væk.

Jagt på sortside.

Jeg kom langsomt til bevidsthed ved, at de tilvante lyde var ophørt. I stedet fornåm jeg en elvs brusende fald ned til havet. Hva'? Hvad er sket, hvor er vi? Den pludselige uvished fik mig til at springe op, ramle hovedet i kahyttens tag, og dernæst stikke det op gennem lugen til en tyk, råkold tåge. Fugtdråber som perler trillede ned fra mastens vant. Alt havde antaget grå, blege nuancer. På agterdækket stod Sigdluk. Han nynnede dæmpet og stødte med bådshagen drivende skodser bort fra skibssiden.

Det viste sig, at vi lå for svaj i en lille vig ved vort bestemmelsessted. Øen kunne næppe anes i tågen. Men man fik dog en fornemmelse af dens højde og stejthed ved at lytte til de hyppige stenskræd, der raslede langvarigt ned til havet, hvor de sluttede i mægtige plask.

Tågen holdt os i sit klamme greb i flere døgn. Ved højvande hørte vi tit dyb rumlen inde fra fjordbunden. Det var bræerne derinde, der kælvende. Jævnligt kunne vi lytte til narhvalens karakteristiske blæsen, men den forbistrede tåge hindrede os i

at sætte efter dem. Til gengæld sov vi meget og slog tiden ihjel med historier og teorier om den gådefulde hval.

En dag fik omgivelserne lidt farve, og ovenover os lyste en plet blå himmel. Den voksede hastigt, og samtidigt med at tågesløret opløstes, blev vi vidne til naturens genfødsel i midnatssolens ødsle belysning.

Nærmest os udstrålede Josephine Peary Øens bratte skrænter en betagende orange-gylden varme. I bunden af fjorden lyste Indlandsisen i skæreste rosa og flød ud i mægtige bræer, hvis stejle fronter spejlede sig i den silkeglatte fjord. Gletschernes spalter bugtede sig som azurblå plovfurer udenom kammede nunatakker i purpurnuancer.

Efter at have været uvirksomme længtes vi efter at komme på jagt i kajakerne. Med et sting i hjertet ror man af livets lyst for at fastholde det uvirkeligt smukke sceneri. Kajakårens rødbrune træ glimter ved åretagene og dypper legende let i det stille, dybgrønne vand. Båden føles fnuglet. Man stryger lydløst forbi skinnende, hvide isfjeldsøer, fra hvis flade top smeltevandet plasker sølv i fjorden. Snart piler man ind i et område, der er dækket med kalvisstykker fra et eksploderet isfjeld. Isens luftblærer sprænges fri i små knald, det syder og knitrer omkring en som fra tusinde flasker champagne. Næsten i en rus svæver man videre.

Nu hører vi en susen fra et narhvaletræk. Der må være mange, for det lyder som om en storm er ved at rejse sig.

Der er de. I hundredvis bolttrer narhvalerne sig mellem isskodser og rejser søn i deres leg. Små bølger slikker langs kajaksiden, medens vi nærmer os hvalerne. Deres sorte rygge glinser, vugger i overfladen. I pivende prusten ånder de ud og dykker ned til havbunden efter hellefisk og rejser i det mineralrige vand.

Et par forfejlede harpункast fra fangerne gør hvalerne urolige, de svømmer lidt rastløst omkring, dykker på én gang og forsvinder.

Denne gang måtte vi vende tomhændede tilbage til motorbåden, men til gengæld mættede med indtryk fra hvalernes smukke Eldorado.

I den kommende tid holdt det fine vejr, og flere narhvaler blev harpuneret. Da kutteren stak dybt, lastet som den var med mattakflager og kødlunser, satte vi kursen tilbage mod Qanaq.

På tilbageturen passerede vi en beskeden bræ, Sermiarssupaluk, der kælver i en lille bugt. Her blev jeg vidne til et dyreopbud, som muligt overgik narhvalerne i fjordens bund.

Det begyndte i al uskyldighed. Da vi nærmede os bugten, hastede en flok sortsider på en snes individer udad. Det skummede om de mørke, glinsende legemer. Hovederne drejede vagtsomt fra side til side. Ryggene krummedes som på kommando, baglallerne spjættede i luften, og flokken var dykket. Umiddelbart efter trak en ny flok i voldsom fart udad. Auna! Se der, der! Se endnu en flok. Og minsandten der! Ta-

Mattak-flager lastes ombord i motorbåden.

kou! Takou! Se, se endnu flere. Aajjj! Der og der og ... Det var for overvældende. Overalt så langt øjet rakte var der sæler. De satte havet i oprør. Man skulle tro, at eskimoernes sagnfigur, havenes moder, Nerrivik sad på bugtens bund. Hendes lange hår, der bølgende som søgræs i brændingen, er snavset. Men skarnet er alle eskimoernes dejlige fangst dyr. Når hun så får kæmmet sit tykke hår, da strømmer fangst-dyrene ud og op til overfladen. Skal jeg forsøge mig med talangivelser, indforstået med risikoen for at blive beskyldt for at omgås lemfældigt med sandheden – ja, så var der flere tusinde.

Vi tabte besindelsen, og en ubehersket jagt tog sin begyndelse. Vi hylede og skreg og skød riflerne brændende varme. Hvor længe det hele stod på, har jeg ingen anelse om. Men med ét var sælerne trukket bort, vore patroner opbrugt, og vi kunne sejle omkring i blodpølene for at fiske de dræbte dyr op. På grund af et ringe spæk-lag synker en del sæler om sommeren, og vort udbytte kom ikke til at stå i rimeligt forhold til de dyr, vi havde skudt.

Indrømmet, jeg mistede besindelsen ligesom de andre. Er vor kølige, fornufts-betonede adfærd kun en tillært ydre skal, der brister under udfordrende omstændigheder?

En halv time senere kunne vi se kassehusene i Qanaq. Samtidigt med os anløb kystskibet Avoq. Med det skulle jeg forlade Thule om et par dage. Allerede nu på motorbådens dæk, der klæbede af blod og flød med sæler, mærkede jeg en tiltagende, lidt vemodig afstand til de folk, jeg havde haft så rige oplevelser sammen med. Nu skal læseren ikke tro, at vi altid havde levet i overflod, så langt fra, der havde været tider med svinekulde, sult og endog livsfare. Rørstrømske scener lå os dog alle fjernt. I stedet gav vi os med jordnær realitetssans til at handle om de sager, jeg skulle efterlade.

— Hvis jeg nu forærer dig denne harpunspids, vil du så give mig din vandjunge? ...

Vel er der fangst dyr til i Nordgrønland. Rigeligt til at et fangersamfund kan trives selv i vor tid.